

לאורו

עיונים לאור תורתו של
מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל



גיליון 109
פרשת ויגש ה'תש"פ

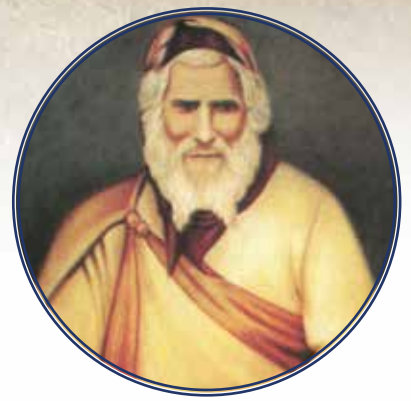
לפרשת ויגש
הרב יעקב שפירא
אמונה בהירה
הרב חגי לונדין
אגרות קודש
הרב שלמה לוי
מאמרי הראי"ה
הרב אלישע אבינר
תורה של הנפש
בחבלי משיח
הרב אלישע וישליצקי
למלחמת הדעות
והאמונות
ד"ר גבי אביטל
אורו לילדים
בראש צעיר



משנת מרן
האור החיים
הקדוש
זיע"א



לשולחן שבת
פרשת ויגש



מתורתו של
ה'אביר יעקב'
רבנו יעקב אבוהצירא
זיע"א



הרב יעקב שפירא

ראש ישיבת מרכז הרב וחבר מועצת הרבנות הראשית:

"והיו לאחדים בידך"



כי מלכות ישראל החלה אצל שאול משבט בנימין. וכוחו של בנימין היה בכך שלא השתחוה לעשו, ודורותיו אחריו, לא השתחוו להמן. והוא עניינה של המלכות בישראל, שאין למלך על גביו אלא ה' אלוקיו (הוריות פ"ג מ"ג). הערבות ההדדית שבין יהודה ובנימין - "כי עבדך ערב את הנער". היא גם הייתה הסיבה שיעקב שלח את יהודה לפתוח בית מדרש במצרים. לא רק בגין מידת הערבות ההדדית הנצרכת להקמת תורה, אלא גם גילוי מידת המלכות, שכל פעולותיהם של האחים היו לגלות את כוח המלכות בישראל.

יוסף נשלח ע"י אביו "לך נא ראה את שלום אחיך והשיבני דבר". יוסף עשה את שליחותו במסירות נפש, גם לראות שלום אחיו, וגם לחבר את מלכות יוסף עם מלכות יהודה. "והיו לאחדים בידך" (יחזקאל ל"ז י"ז), וכלשונו של הרב זצ"ל במאמרי-ראי"ה (מאמר המספד בירושלים) שחיבור הקודש, התורה, עם הצד הלאומי בישראל, זו לאומיות שלא ככל העמים, אלא לאומיות שמחוברת עם קדושה.

ירבעם המלך, שהיה מבני אפרים, זרעו של יוסף, השחית את ישראל לאביהם שבשמיים (סנהדרין קב.), "אמר לו הקב"ה חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא". זאת אומרת, הייתה בו בירבעם מידת מלכות. ויצאו להילחם וניצחו, כי ירבעם ידע לאחד את העם. אולם, מלכות ישראל היא זו שמאחדת את ישראל לא רק מבחינה חיצונית אלא גם מבחינה פנימית, בחיבור רוחני. "והיו לאחדים בידך". במהרה בימינו.

"ויגש אליו יהודה". אמרו במדרש רבה (בראשית צג:): שעל זה נאמר הפסוק "הנה המלכים נועדו" (תהילים מח' ה'). אין כאן פגישה סתמית בין שני אחים ובין שני יריבים, אלא ועידת פסגה של מלכויות. מה המשמעות שחז"ל מביעים בדגש זה על המלכויות?

ידועים דברי השל"ה הקדוש שמעורר על כך (בראשית, תורה אור [ד]). הרי גדולה מעלתם של השבטים. איך דימו להרוג איש צדיק, עמוד יסוד העולם? יעקב אמר על שמעון ולוי "בסודם אל תבוא נפשי", במעשה זמרי וקורח. ואיך נשתתפה שכינה עמהם? ואיך יוסף לא הודיע לאביו על הימצאו?

מיטתו של יעקב שלמה (רש"י בראשית מ"ז ל"א) זאת אומרת שכולם היו מושלמים. ואם כך, גדלה התמיהה בכפליים. מבאר השל"ה הקדוש, לכל שבט יש תפקיד באומה הישראלית, עליו לגלות כוחות מסוימים באומה. אין כאן סתם מחלוקת בין האחים, יש כאן מאבק על תוקפה של מלכות ישראל בעתיד. האם הכוחות שבכל שבט מנוגדים זה לזה אם לאו.

מוסיף השל"ה: מלכות יוסף נועדה להיות המשכה של מלכות יהודה ובית דוד. יהודה חשב שיוסף דורש את המלוכה לעצמו בלבד. והרי החולק על מלכות בית דוד ראוי להכישו נחש (סנהדרין קי). ועל כן יוסף אמר לאחיו בפגישתם "ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא ויגשו", יוסף אמר להם שהוא נשלח להכין את הדרך למלכות הנצחית, כי יוסף הוא ההמשך של יעקב. יפה תואר, מעין היופי של אדם הראשון. (בבא מציעא פד.) זין איקונין של יוסף דומה ליעקב, ויעקב מסר לו את כל התורה שלמד אצל שם ועבר.

פירושם של דברים, בכדי שמלכות יהודה תתייצב, יש צורך למלכות של יוסף. אדם הראשון נתן שבעים שנה לדוד המלך. וגם יוסף נתן משנותיו לדוד המלך, כך מבואר בזוהר הקדוש (א' קס"ח). יוסף הוא התשתית למלכות יהודה ולבית דוד. יוסף נשלח למצרים, שהיא ערות הארץ "כמעשה ארץ מצרים לא תעשו" היה צריך לטהר את המקום. ויוסף אמר לאחיו "לראות את ערות הארץ באתם", כדי שיהודה יקיים את השליחות. "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו" (בראשית מ"ו כ"ח) ואומר רש"י, "להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". לשם כך הוקדמה שליחותו של יוסף. ושליחותו של יוסף אינה רק לשעתה אלא גם לעתיד לבוא. משיח בן יוסף יפנה את הדרך לדוד מלכא משיחא. ומוסיף השל"ה, שעל כן מסר יהודה את נפשו בעבור בנימין.



הרב חגי לונדין

ארגון קהלים וראש בית המדרש בקריה האקדמית אונו

אמונה בשואה

לקראת עשרה בטבת - יום הקדיש הכללי

איפה אלוהים היה בשואה?

צומח מכל המשברים ונהיה טוב יותר ויותר.

הרב קוק, שנפטר מספר שנים לפני השואה, חש ברוחות המלחמה הקרבות ובאות, וזיהה את תפקידה האלוהי של השואה בנאום שנשא בבית כנסת חורבת רבי יהודה החסיד בראש השנה של שנת תרצ"ד (1934): "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים" (ישעיהו כז, ג). על שופר גדול של גאולה ניבא הנביא ולתקיעת שופר גדול אנו מתפללים, גדול דווקא. כי מדרגות שונות יש בשופר של גאולה... מהו לאמיתו של דבר שופר של גאולה? בשם "שופר של משיח" אנו מתכוונים להתעוררות ולדחיפה הגורמת לתחייתו של עם ישראל. היה הייתה בישראל בזמנים שונים וישנה גם כיום בחלקים וביחידים מישראל התעוררות ורצון שמקורם בקדושה ובאמונה החזקה בה' ובתורה. זהו השופר הגדול והמעולה: רצון עם להיגאל מתוך הרצון הנעלה למלא את תעודתו הגדולה שאינה ניתנת להתמלא בהיותו גולה ועלוב. ויש שהרצון הקדוש נחלש אבל נשאר לפחות הטבע האנושי הבריא, שגם הוא מקורו בקדושה. וטבע אנושי בריא זה מחולל רצון טבעי פשוט באומה להקים את שלטונה בארצה, לקום ולהשתחרר, לחיות חיי חופש פשוטים ככל העמים. רצון טבעי זה מתוך הרגשה לאומית טבעית - זהו השופר הבינוני הרגיל, המצוי בכל מקום, ויבדיעבד כל השופרות כשרים". אולם יש גם דרגה שלישית בשופר של משיח ואף היא מקבילה לשופר של ראש השנה: שופר קטן, פסול, שתוקעים בו בהכרח. באים אויבי ישראל ותוקעים באוזנינו לגאולה. הם מכריחים אותנו לשמוע קול שופר, הם מתריעים ומרעישים באוזנינו ואינם נותנים לנו מנוח בגולה. שופר של חיה מאה נהפך לשופרו של משיח. עמלק, פיטלורה, היטלר - מעוררים לגאולה. ומי שלא שמע קול השופר הראשון, ואף לקול השופר השני הרגיל לא רצה לשמוע כי אוזניו נאטמו הוא ישמע לקול השופר הטמא, הפסול, בעל כורחו ישמע."

אלוהים לא שתק בשואה; אלוהים לא נעלם בשואה - הוא היה שם כל הזמן והוא נמצא אתנו עכשיו. הערכים והמוסר בסופו של דבר מנצחים; מדינת ישראל פורחת, הטוב מסתתר בתוך הרע ובסוף מנצח; צריך רק זמן בכדי לראות זאת. הנצח הוא לא רק אפר ואבק, הנצח זוהי ירושלים. אסור לשכוח את זה.

השאלה 'איפה היה אלוהים בשואה?' מהדהדת בעולמנו כבר שבעים שנה. על פי רוב המענה הדתי לשאלה הזו מסתפק במלמול של הפסוק: "כן גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממשבותיכם" (ישעיהו נה, ט); כלומר: לא ניתן להבין את ההנהגה האלוהית (או בגרסה אחרת: 'אלוהים הוא לא סנטה קלאוס'). למרות שזוהי תשובה נכונה מבחינה פילוסופית, היא איננה מספקת את הצורך הרגשי והפסיכולוגי שמסתתר מאחורי השאלה.

השאלה 'איפה אלוהים היה בשואה?' איננה שאלה במישור השכלי; היא זעקה רגשית! ישנן שאלות רבות שאין לנו עליהן מענה שכלי. למשל אין לנו תשובה טובה לשאלה היכן היה אלוהים כאשר תיבוק נפטר אתמול. יתרה מזאת, מבחינה אובייקטיבית היו אסונות באנושות גדולים לא פחות - ואפילו יותר - מאשר השואה. מאות מיליוני אנשים נספו במהלך ההיסטוריה באסונות ובמלחמות; אולם יחד עם זאת - דווקא השואה היא זו שמציתה כל פעם מחדש את הדין 'היכן היה אלוהים?'

בעומק הדברים מכוונת השאלה 'איפה היה אלוהים בשואה?' לממד עמוק הרבה יותר. זוהי זעקה של ייאוש שהשואה כביכול נותנת לו הצדקה. השואה לא צמחה על חלל ריק. השואה היא אסון בלתי נתפס שהגיע בתקופה שהייתה לכאורה שיא של ההתקדמות האנושית. התרבות האירופאית שממנה צמחה השואה הייתה אמורה להיות תרבות מלאת קדמה ומוסר ודווקא ממנה צמחה הזוועה. מאז השואה ועד ימינו התחושה שמקננת באנושות היא - שאין סיכוי! לא משנה כמה בני האדם יתאמצו; לא משנה כמה ירצו להיות מוסריים ומתקדמים - בסוף המפלצת תנצח. תרגום המשפט 'איפה היה אלוהים בשואה?' הוא: אין תקווה; הנצח הוא רק אפר ואבק. ממילא - אין ערכים; אין חלומות; אין אמת; אין אלוהים.

כאן גם מגיעה התשובה: המבט הרחב רואה שהמציאות היא אחרת. למרות האסונות שקיימים בעולם; למרות הקשיים והזוועות שכל אחד מאתנו חווה לעיתים בחייו - בסופו של דבר העולם הוא טוב; החיים הם טובים; המציאות הולכת ומתקדמת. מספיק לראות את ההתקדמות האדירה של האנושות בכלל ועם ישראל בפרט בשבעים שנה האחרונות, בכל המישורים, - הכלכליים; המוסריים והרוחניים - בכדי להבין שיש תקווה. במילים אחרות - יש אלוהים! העולם

אגרות קודש למרון הראיה קוק זצ"ל



הרב שלמה לוי

ראש הישיבה ונשיא הגרעין התורני בראשל"צ

אגרת פט'

היחס לעבודות

"ודע עוד, שהעבודות, כמו כל דרכי ד' הישרים, שצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם, לא הביאה מצד עצמה לעולם שום תקלה, כי עצם חוק העבודות הוא חוק טבעי בבני אדם, ואין שום הבדל בין העבודות החוקיות להעבודות הטבעיות, ואדרבא העבודות החוקיות שהיא על פי רשותה של תורה באה לתקן כמה תקלות, שהעבודות הטבעיות היא צפויה אליהם. למשל, הרי המציאות של עניים ועשירים חלשים וגיבורים דבר מוכרח ונהוג הוא, אם כן אותם שקנו להם נכסים מרובים, שהם משתמשים בכוח המשפט לשכר עובדים עניים לעבודתם, הרי השכירים הללו גם להם עבדים בטבע, מצד ההכרח החברותי, והנה למשל העובדים במכרה-הפחמים, שהם נשכרים מרצונם, הרי הם עבדים לאדוניהם, ובודאי חלק האנשים שהם צריכים להיות שפלים במצב, לולא הרשעה ששלטה כל כך בלבות בני אדם, עד כדי רמיסת משפט, הנה אם היו עבדים קנויים קנין כסף אז היה מצבם יותר טוב. למשל עכשיו אנחנו צריכים להערות מוסריות לדאוג בעד חיי העובדים, החומרי והמוסרי, והעשיר שלבו אטום לועג לכל צדק ומוסר, ויותר נח לו שבמנהרה יחסר אור ואויר, אע"פ שעל ידי זה יתקצרו חייהם של עשיריות אלפים אנשים, ויעשו חולים אנשים, רק שלא יוציא מכיסו עשיריות אלפים שקלים לכונן את המנהרה במצב יותר טוב, ואם לפעמים תיפול מכרה, ויקברו חיים עובדיה, לא ישים על לב, כי ימצא עבדים אחרים נשכרים. מה שאין כן אם היו העבודות הללו נעשות ע"פ חוק עבודות חוקיות, שהעבדים המה קנין כספו של אדוניהם, אז הדאגה לחייהם ואושרם תהיה שווה לדאגתו על הונו, "כי כספו הוא", אז היו באמת העובדים הדלים הללו יותר מאושרים וצפויים לעתיד יותר טוב. ע"כ תורתנו הקדושה היא הולכת בדרכה לרומם את לב האדם, לקרבו אל דרכי אדון כל המעשים ב"ה, וממילא כל זמן שהעבודות הטבעיות תהיה מוכרחת להיות נהוגה בחברה האנושית, "בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין", תהיה העבודות החוקיות מבסמתה ומחזירתה לטובה".

העבודות

המקור האלוהי, הוא המניע כל שאיפה להתנהגות מוסרית וחתירה לצדק ויושר חברתי. שאלת החיים של האדם היא, כמה הוא מודע לאור האלוהי שנמצא בעולם ובחיי. שאלה

זו תבוא לידי ביטוי בעשייה האנושית של האדם והחברה, ובאיזון הנכון בין האידיאליים האלוהיים והנחלתם בחיי המעשה. צריך לראות כל הזמן את האידיאל של יושר מוחלט, כשאיפה אל 'הרצוי', בעוד ש'המצוי' צריך כל הזמן להתעלות אל הרום האלוהי. בעולמנו הכלכלי, אנו נפגשים עם שתי רמות כלכליות חברתיות, עשירים ועניים. העשירים, ישכירו את העניים לעבודתם, כאן צריכים אנו לשמר את מערכת היחסים במסגרת חוקי העבודה ולתת את הדעת ואת החוק, לשמור ולהגן, על זכויותיהם של העניים. הפילוסוף היווני אריסטו (בספרו פוליטיקה) מדבר אודות העבודות, הוא מבחין בין 'עבודות טבעיות', כלומר זו הנגזרת כאילו על ידי הטבע, בכך שבני אדם מסוימים מתאימים מצד טבעם להיות עבדים. לבין 'עבודות חוקיות', זו הנגזרת מנסיבות שנוצרו על ידי בני אדם, מלחמות ושעבוד השבויים או רכישת עבד בשוק עבדים. המגמה של התורה היא לשפר את תנאי 'העבודות הטבעיות', כל עוד קיימת עבודות זו בחברה האנושית. החברה האנושית לא קלטה את חוקי העבודות של התורה שנועדו לשמור על העניים שהגיעו למצב של עבודות טבעיות. במרוצת השנים נעשתה "העבודות למפלצת, ותאבד את תעודתה, שהיא לשמור את הכושלים שבבני אדם מתגרת יד אנשים רעים ותקיפים, ע"י מה שתביאם לאותו מצב של בטחון הרכוש". האופי המפלצתי של העבודות, הביא לידי כך שהחברה התקוממה נגד המצב הבלתי נתפס, שבני אדם מתעמרים, מענים והורגים אנשים רק בגלל היותם עבדים. ביטול העבודות החוקיות לא ביטלה לצערנו, את העבודות מן העולם, כיום ישנם חברות כוח אדם (כדוגמה בעלמא) שסוחטות את העובדים, העובדים מקבלים משכורת זעומה ותנאים מחפירים, בעוד שהחברה מקבלת הון עתק. אכן, זו עבודות מודרנית, אבל כדי להירפא ממנה, אנו צריכים להבין מה הן הסיבות שהובילו למצב זה? החיסרון הגדול, חוסר ההבנה של מטרת התורה ומצוותיה, מטרת התורה היא שאיפה לצדק ויושר האלוהי של תורת אמת. חוקי התורה גם בתחום זה, מטרתם הבלעדית להוביל לצדק ותיקון עולם הכלכלי החומרי, להביא את העולם לאחוה אנושית והכרה במציאות ד' (ע"פ הרמב"ם מו"נ).

כנען - עבד עבדים



שנת היבל יעבד עמך. ויצא מעמך הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב. כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד. לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך". העבד העברי שנמצא בבית אדוניו נעשה שכיר, שנות העבדות מוגבלות לשנה השביעית או גאולה על ידי פדיון ימים העבדות הנותרים או לחלופין עד שנת היובל. הנקודה המרכזית במצוות התורה המוטלת על האדון הלאו "לא תעבד בו עבדת עבד" "לא ימכרו ממכרת עבד", התורה מצווה על האדון לשמור כל העת את מעלתו וצלמו האלוהי של העבד העברי, הדבר בא לידי ביטוי בחז"ל "כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו".

עבד כנעני

"ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה. וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעולם בהם תעבדו ובאחיתכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך". 'עבד כנעני' הוא המשך למדרגה של כנען בנו של חם, שם רואה התורה את החובה שלנו לרומם ולשמור את העבד הכנעני מפני הפגעים העלולים להוציאו לתקלה ולטעות.

"האנשים הראויים להיות עבדים המה על פי תיקונו של עולם אנשים כאלה, שהרחבת חופשתם תביא רעה להם ורעה לעולם, בהיותם בטבעם נוטים לחיים שפלים, שרק ע"י כוח מעיק מבחוץ יתיישרו ויתרוממו, וזה יארע הרבה מהשפעת אבות. כי כמו שמעלות הנפש ותכונות לטובה יבאו בחוק ירושה כן תכונות שפלות גם כן יהיו למורשה, ולפעמים יקנה אדם לעצמו ע"י התגלות נטייה תכונה כל כך שפלה, שאלפי דור צריכים להרימה, ויחש האבות פועל, בין מצד היחש החומרי בין מצד הקשר הנפשי, אפילו בריחוק מאד. על כן התגלות השפלות של חם היא פעלה, שהיוצאים מגזעו יותר הם ראויים להיות עבדים משהיו מושלים בעצמם". כיום אין 'עבד כנעני' מסיבות הלכתית שונות, אולי הביטוי שאפשר להבין, שהאנושות מתקדמת במסלול 'לתקן עולם במלכות שדי', והרוח שאליה אנו שואפים מתוקנת יותר.

את העבדות אנו פוגשים לראשונה בתורה בפסוק: "ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו", משפט זה נאמר על ידי נח לבנו חם, מה הרקע לאמירה זו? "ויחל נח, איש האדמה; ויטע, כרם. וישת מן-היין, וישכר; ויתגל, בתוך אהלה. וירא, חם אבי כנען, את, ערות אביו; ויגד לשני-אחיו, בחוץ. ויקח שם ויפת את-השמלה, וישימו על-שכם שניהם, וילכו אחרנית, ויכסו את ערות אביהם; ופניהם, אחרנית, וערות אביהם, לא ראו. וייקץ נח, מיינו; וידע, את אשר-עשה לו בנו הקטן. ויאמר, ארור כנען: עבד עבדים, יהיה לאחיו. ויאמר, ברוך ד' אלהי שם; ויהי כנען, עבד למו. יפת אלהים ליפת, וישכן באהלי-שם; ויהי כנען, עבד למו". שלושה בני נח היוצאים מהתיבה, אחד עשה מעשה שלא יעשה ונתקלל, שניים נהגו כבוד באביהם ונתברכו. הקושיה שעולה מהדברים "חם חטא וכנען נתקלל?" חז"ל מבארים לפי שנתברכו בניו של נח לכן לא נתקלל חם אלא בנו כנען, אם כן מדוע דווקא כנען? "כיון שכנען ראה הגיד להם" כנען ראה את ערות סבו והגיד לחם וחם אמר לאחים, ובלשון חז"ל "קשר חוט בכריתו וסירסו - לפיכך תולין את הקללה במקולל". מה הנחה את נח בקללתו לבנו חם? חז"ל מבארים "ויאמר ארור כנען - הרבה צער נצטער נח בתיבה, שלא היה לו בן קטן שישמשנו. אמר: לכשאצא אני מעמיד לי בן קטן שישמשני. כיון שעשה לו חם אותו מעשה, אמר לו: אתה מנעת מלהעמיד לי בן שישמשני, לפיכך יהיה אותו האיש עבד לאחיו שהן עבדים ליי". במשך שנה שלמה נח ובניו היו המשרתים והמשמשים לעולם הטבע בבחינת "לעבדה ולשמרה" של גן עדן. עם צאתם מהתיבה חוזר העולם להתחדשות ויצירה, פריה ורבייה ושלטון בעולם הטבע לחדש ולרוממו. בא חם בנו הקטן ומונע זאת מנח אביו ומסרסו, כיון שכך מקללו נח בעבדות לעולם, הוא מזומן לעשות רצון אדונו כל הזמן, הוא מנע פריה ורבייה - התחדשות, והוא נתקלל בעבדות - זמינות לאדון מבלי יצירה וחיודש עצמי.

עבד עברי

המפגש הראשון שלנו עם 'עבד עברי' מתואר בתורה (שמות פרק כא) כאשר אדם ירד מנכסיו ונאלץ למכור עצמו לעבד עברי או כאשר גנב ואין באפשרותו לשלם את חובותיו, נמכר בעבור תשלום על גניבתו. עבדות זו יש לה הגבלה "כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם". המפגש השני (דברים ט"ו) מלמד על מעגל נוסף במבנה של עבד עברי, מצוות 'ההענקה', "כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך. וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם. העניק תעניק לו מצאנף ומגרגף ומיקבך אשר ברכך ד' אלהיך תתן לו". מצוות הענקה מלמדת על גודל האחריות המוטלת על האדון, לדאוג לצרכיו של העבד העברי או האמה העבריינה. ברכת ד' שורה על עסקיו של האדון בשל דאגתו לעבד העברי, מתוך כך הקב"ה מברך אותו ביבול והצלחה. במפגש השלישי התורה מנחה אותנו באופן ברור ומעמיק על מטרת העבדות המצוותית "וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד. כשכיר כתושב יהיה עמך עד

מאמרי הראי"ה



הרב אלישע אבינר

ראש הכולל בישיבת ברכת משה במעלה אדומים

המספד בירושלים

"המספד בירושלים" הוא תמצית נאום שנשא מרן הראי"ה קוק זצ"ל בעצרת פומבית ביפו ב"שבעה" לפטירתו של ד"ר בנימין זאב הרצל, בחודש תמוז שנת תרס"ד. הרב זצ"ל עלה ארצה בכ"ח אייר תרס"ד. הוי אומר, נאום זה הושמע כחודשיים אחרי עלות הרב ארצה.

מתוך מכתב ששיגר הרב זצ"ל אל האדר"ת (נדפסה ב"גנזי הראי"ה"), ניתן להסיק שבירושלים הוטחה ביקורת גלויה על הרב זצ"ל בגלל נאום זה. האשימו את הרב שהוא נענה להזמנה לנאום בגלל רדיפת כבוד, עוד האשימו אותו על שדרש בשבחו של הרצל. עיקרי השיחה הועלו על הכתב על מנת להבהיר את תוכנה.

חמור מחולשה הוא נתק בין שני מרכיבי האומה - הגוף והנשמה. כיצד נוצר הנתק? כאשר חלק מהאומה מתמקד בפיתוח הגוף הלאומי ומזניח את נשמת האומה, וחלק אחר מתמקד בפן הנשמתי, בתורה ומצוותיה, ואיננו מגלה כל התענינות בחיזוק הפן הלאומי. הנתק מותר כל חלק חסר ופגיע. החלקים הנפרדים אינם ממלאים את ייעודם ומתנוונים.

האחריות על פיתוח נשמת האומה הופקדה בידי שבט יהודה (כפי שנאמר: "והיתה יהודה לקדשו"), והאחריות על פיתוח הלאומיות הישראלית הופקדה בידי בני יוסף (כדוגמת יוסף במצרים, שפרנס את עם ישראל בחומר). אבל, מדגיש הרב, שעל אף שפיתוח הלאומיות הישראלית (= תפקידו של יוסף) חיוני לאומה, מסורה ההנהגה הכוללת בידי יהודה. הנשמה מובילה את הגוף הלאומי, הרוח את החומר, ולא להיפך. הלאומיות כפופה להנהגת התורה והקדושה. לכן, על השאלה של ירבעם (בימיו נתחלקה ממלכת ישראל לשניים: יהודה מצד אחד, יתר שבטי ישראל מצד שני) "מי בראש?", כלומר יהודה או יוסף?, עונה הקב"ה "בן ישי בראש!". אבל ירבעם סירב, ומכאן החלו המשברים הרוחניים הגדולים של עם ישראל, שהביאו לגלות ולפיזור ישראל בין האומות.

הגלות מתאפיינת בניתוק בין שני הכוחות שבונים את האומה. על שיקום כוחות האומה מופקדים שני המשיחים -

תמצית המאמר

אם באנו לסכם את "המספד בירושלים" במשפט אחד, ניתן להציע את הסיכום הבא: לא רק שלא קיימת סתירה בין התורה והקודש לבין הציונות והתחיה הלאומית אלא שהם משלימים אלו את אלו, ואף נחוצים אלו לאלו. למרות נחיצותם ההדדית, אין הם שקולים. התורה והקודש צריכים להוביל את הספינה המשותפת של התורה והציונות.

מראשית היווצרותה, האומה הישראלית בנויה משני נדבכים: גוף לאומי ונשמה לאומית. בדומה לאדם הפרטי, שמורכב מגוף ונשמה. המצב התקין הוא "נפש בריאה בגוף בריא". בריאות האדם מותנית בתקינות הגוף ובתקינות הנפש. אם הגוף לוקה בחסר נפגעת גם הנפש. וכן להיפך. יחס זה קיים גם במישור הלאומי. תקינותו של הגוף הלאומי היא תנאי לשלמותה של הנשמה הלאומית. הגוף הלאומי הוא המסגרת אשר דרכה מופיעה רוח האומה. הוא הכלי הביצועי. כאשר הגוף הלאומי חולה - החל מחולשת המערכות הלאומיות (מדינה-מלכות, ארץ, ביטחון וכלכלה) וכלה בהתרסקותן המלאה כאשר גולה עם ישראל מארצו - נחלשת רוח האומה. וכן, להיפך - בהיחלש רוח האומה, תורתה וקדושתה, נפגע הגוף הלאומי. הוא שוקע בתוך עצמו, נוטה אל סיפוק צרכיו החומריים, מתרחק מיעודו, עד שהוא מתפרק.

משיח בן דוד ומשיח בן יוסף. כל אחד מהם מופקד על שיקום כוח אחד. תפקידו של משיח בן יוסף הוא להחיות את הגוף הלאומי, תפקידו של משיח בן דוד (מיהודה) הוא להחיות את רוחה ונשמתה של האומה. פעילותם הלא-מתואמת של שני המשיחים בסוף הגלות - מתוך "ערבוב ופיזור הכוחות" - יוצרת את המשברים המכונים "חבלי משיח" ועלולה לגרום ל"מותו" של משיח בן יוסף, מפני שללאומיות לבדה בלא חיבור אל הקודש אין זכות קיום.



הרצל והציונות

רק בסוף נאומו עבר הרב זצ"ל לניתוח המאורעות של דורנו. הוא התייחס במפורש לציונות, ורמז לפעילותו הציונית של ד"ר הרצל ולמותו, מבלי להזכיר את שמו.

הציונות, המבקשת לחדש את הלאומיות הישראלית, פועלת ברוח משיח בן יוסף. היא "עקב למשיח בן יוסף". ניתוקה של הציונות מהקודש (= הכרזת הרצל, ש"אין לציונות דבר עם הדת") הוא המשך לנתק הגלותי בין הגוף הלאומי לרוח האומה. המשברים הקשים העוברים על הציונות הם "חבלי המשיח".

מותו של הרצל בטרם עת, אולי כתוצאה מהמשברים העמוקים של הציונות החילונית, הוא כעין מותו של משיח בן יוסף, בגלל ניתוקה של הלאומיות מהקודש.

מטרת ה"מספד בירושלים"

הנאום שזכה לכינוי "המספד בירושלים" נישא בפני ציבור שחלקו הגדול לא היה בר-אוריין. מה ביקש הרב להשמיע

להם בעינונו המעמיק על המשיחיות בישראל? מדוע להעביר להם בירור רוחני שיסודותיו בסתרי תורה ורזיה?!

אין ספק שהרב ביקש להשמיע מספר מסרים לקהל שנתאסף לכבודו של הרצל. מסרים אלו שקופים למדי בדבריו:

תוכחה: בסוף נאומו, הדגיש הרב שהתדהמה והכאב העמוקים על מותו של הרצל, המעורר הגדול לתחיה החומרית של עם ישראל, חייבים להביא את הדוגלים בציונות החילונית, מחד, ואת הנאמנים לתורת משה, מאידך, לבירור עמוק על יחסי הגומלין בין הציונות לבין הקודש. גורלו האישי של הרצל מסמל את גורלה של הציונות המנותקת מהקודש: משברים וחולאים. שני הצדדים אשמים באותה מידה: אלו מפני שזנחו את הקודש, ואלו מפני שמאסו בציונות ובתחית האומה.

שלום פנימי: את הנאום פתח הרב זצ"ל בפסוק מזכריה "ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד הדדרימון בבקעת מגדון" (זכריה יב יא). חז"ל (מגילה דף ג) אומרים שפסוק זה סתום עד שבא יונתן בן עוזיאל ופירש אותו בתרגומו. הרב זצ"ל הסביר שבתרגומו רמז יונתן בן עוזיאל על מספד כפול: מספד אחאב שבלט בחיבתו הלאומית, ומספד יאשיהו שחזק את התורה בעם ישראל. שניהם הצטיינו ביסוד אחד בלבד, וזנחו את השני. המספד הכפול הוא על החסרון הכפול שבנתק בין הגוף הלאומי לנשמה הלאומית. גם הגוף נפגע וגם הנשמה נפגעת.

חז"ל מספרים שכשיונתן בן עוזיאל תרגם את הפסוק וחשף את סודותיו נזדעזעה ארץ ישראל. עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר: אני הוא שגיליתי סתריך לבני אדם, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא, אלא שלא תרבה מחלוקת בישראל.

אף הרב זצ"ל נאם נאום זה על מנת שלא תרבה מחלוקת בישראל, על מנת שהנאמנים לתורה וחלוצי ארץ ישראל לא ילחמו זה בזה מתוך עוינות וזלזול, אלא יכירו כל אחד בתרומתו של השני לבנין האומה. חודש לאחר שהשמיע את "המספד בירושלים", כותב הרב: "עלינו להתעתד לקראת עתידנו הנהדר ברוח ד', ברוח דעת ואור ד', שיהיה בכוחו לאחד את כל הכוחות הרעננים אשר בעמנו, להיות מוכנים לחיות חיים בריאים ושלמים... וזה אי אפשר כי אם על ידי קיפול כל הטוב הנמצא בחיי האבות והבנים גם יחד, באופן שלא די שלא יהיו הצדדים הטובים שיש בשני דרכי החיים סותרים זה את זה, כי אם מחזקים ומרוממים זה את זה. זהו יסוד השבת לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. במחשבות הללו הנני הוגה ועסוק" (אגרות הראיה, א עמ' צג). ה"אבות" מסמלים את אלו שדבקו במורשת התורה, והבנים - החלוצים, מעוררי התחיה הלאומית. במחשבות של השבת אלו אל אלו עסוק הרב, על ידי בירור הצורך ההדדי ביניהם.

זהו עיקרו ויסודו של "המספד בירושלים"!

תורה של הנפש בחבלי משיח



הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

תורת ארץ ישראל ותורת חוץ לארץ



הגדרת שליחותו של הכוח הלאומי-מעשי בדרכו של יוסף, בונה בפן אחד את כנסת ישראל לדורותיה. לאורו של צד זה, יואר גם הבדל מסוים בין דגשים המופיעים במהלך הפרשה. שני ההיבטים הללו, של כנסת ישראל, כלולים במפגש המחודש שבין יוסף לפרעה, אחרי קליטתה של המשפחה המורחבת והמגוונת: **"וַיבֹא יוֹסֵף וַיַּגִּד לְפָרְעָה וַיֹּאמֶר אֲבִי וְאָחִי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם כֹּאֵן מֵאֲרֶץ כְּנָעַן וְהֵנָּה בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן. וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אָנָשִׁים וַיֵּצֵאֵם לִפְנֵי פַרְעֹה"**. (בראשית מז, א-ב)

זהירותו של יוסף במפגש המחודש - באה לידי ביטוי בהציגו קבוצה מסוימת בין האחים: **"ומקצה אחיו"** - מן הפחותים שבהם לגבורה שאין נראים גבורים שאם יראה אותם גבורים יעשה אותם אנשי מלחמתו ואלה הם ראובן שמעון לוי יששכר ובנימין אותם שלא כפל משה שמותם כשברכם אבל שמות הגבורים כפל... זהו לשון בראשית רבה שהיא אגדת ארץ ישראל אבל בגמרא בבבלי שלנו **"ב"ק צב)** מצינו שאותם שכפל משה שמותם הם החלשים ואותן הביא לפני פרעה ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות אלא טעם יש בדבר כדאיתא בב"ק ובברייתא דספרי שנינו בוזאת הברכה כמו בגמרא שלנו **(רש"י עפ"י מדרש רבה בראשית צה, ד)**

ומדוע ראה רש"י צורך להבהיר דווקא בהקשר הזה את ההבדל שבין המקור המדרשי - אגדת ארץ ישראל - למקור התלמודי הבבלי? אולי מתוך הקשרה של הפרשה העוסקת בבניין הכוח המעשי של כנסת ישראל, מואר הבדל זה.

כי תורת ארץ ישראל מאירה דווקא את המשמעות העמוקה של הגבורה, שהיא טבעית בישראל אם הם עומדים על

אדמתם, יושבים במקום חיותם. ודווקא מדרש שנכתב באווירה כזאת ידגיש את המיוחד שבגבורה ובכוח האנושי - האלוקי, וכפול את שמות הגיבורים, לשם הדגשה זאת.

אך בתלמודה של בבל, בתלמוד המאיר את המחשכים שבגלות, הרי אין אנו עוסקים בהופעת הגבורה, כי זאת - במשמעותה הטבעית-הלאומית - נעדרת בגלות. רק את החולשה יש לחזק, ולכן רק את שמות אלו החלשים, כופלים לפי התלמוד הבבלי.

"רק בזמן החרבון, וקרוב לו, שהחיל הישראלי נעתק מאדמתו והוצרך להכיר את תעודתו רק במעמדו הרוחני המופשט, הושרשה ביחידים הדרכה לפרישות מחיי שעה בשביל חיי עולם, וגם על זה יצאה מחאה שמימית (רשב"י ובנו, מסכת שבת לג). אבל כאשר הגיע התור של בנין האומה בארצה, והצורך המעשי של הסדורים המדיניים והחברתיים נעשה חלק מתכנית פעלי הכלל, הרי הם הם גופי תורה" (אורות התחיה כז)

ולעומת המצב בגלות, שבה - **"זנחנו את הבריאות והגבורה הגופנית, שכחנו שיש לנו בשר קודש, לא פחות ממה שיש לנו רוח הקודש. עזבנו את החיים המעשיים, ואת התבררות החושים ואת הקשור עם המציאות הגופנית המוחשית,**

וכל זה, ארע לנו - מפני יראה נפולה, מפני חוסר אמונה בקדושת הארץ..." ולכן תשובה שלמה צריכה להיות תשובתנו. תשובה אל ה', אל מקור כל הכוחות, ואל גילוי הערך האלוקי שבכל הכוחות הטבעיים והלאומיים - כל תשובתנו תעלה בידינו רק אם תהיה, עם כל הוד רוחנית, גם תשובה גשמית יוצרת דם בריא, בשר בריא... (אורות התחיה לג)

האחדות והחיבור שבין הכוחות ובין הגוונים של האומה היא שתאיר גם מול פני האנושות כולה. זהו גם הבסיס לקריאה הציבורית לכוחות השונים שבאומה הנולדת מחדש - קריאה להארת הייחוד כמו גם להארת היחד, ולתוכן המרומם שיתגלה מהארות אלו.

וסוף כל סוף תתעורר דעת הקהל, הדעה הישובית בארץ ישראל, והדעה הפועלת והמנצחת על בניין הארץ בחוצה לארץ - לבקש את נשמתה של תחיית האומה את סודה של הגאולה, הצפונה במעמקי ההווה, הפועלת על רוח האומה ההולך ומתנשא לקראת חידוש עתידו הנהדר.

ובהדרכה ציבורית-מעשית הנובעת גם לחיים האישיים והחברתיים: וברוח אמיץ מלא גבורה וקנאת עם נוסף לחזק את שני הישובים שלנו, ששניהם יחד עושים את ארץ ישראל לארץ נושבת לישראל, באמת ובצדקה: השורש הישובי וענפיו.

השורש - זהו הישוב הישן בכל אוצרות הקודש אשר לו, התורה והיראה, האמונה והקדושה שתוכם גנוז לשד החיים וגרעיני הזרעים, אשר הם נותנים כוח כמוס לכל הנעשה והמתפתח בישוב החדש לכל מפעליו - שהם באמת ענפי השורש הכמוס הזה.

ולאחר שיפרו הכוחות אלו את אלו זירימו את החיובי שבהם לחיי האומה כולה, או אז - והיה ישראל לגוי אחד בארץ, אשר כל רואיהם יכירו כי הם זרע ברכ' ה'. (שובו לביצרון, מאמרי הראיה ח"ב עמ' 362-361)

(נערך מתוך שיעוריו וכתביו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, ע"י הרב ליאור לביא)



ד"ר גבי אביטל

"ברוך שנתן מחמתו לבשר ודם..."



אלה המדברים בשמם, וזאת מפני שהעברת מידע וידע הנה מלאכה כה קלה? שהרי למי יש סבלנות לחכות 100 שנים עד לקביעת הממצח בבעלות על המצאה או פיתוח? נזכיר כאן בתמציתיות את המאבק על הבכורה בפיתוח החשבון הדיפרנציאלי שהתחולל בין שניים מגדולי המדע, אייזיק ניוטון הבריטי וגוטפריד לייבניץ הגרמני, באמצע המאה ה-17. ויכוח זה עורר פולמוס ומריבה רבתי בין מחנות שייצגו את שני גדולי המדע הללו. והנה לנו רמז דקיק לכך שהמדע, הפילוסופיה וההיסטוריה לא התנהלו על מי מנוחות ובוודאי לא עם הסכמה גורפת.

משט על פני ההיסטוריה של המדע כמוהו כהפלגתה של רפסודה במים סוערים או כקליפת אגוז באוקיינוס. ולא לשם ההגזמה הציורית נאמרים הדברים אלא במאמץ להדגיש את ענייני ההשקפה אשר באו לידי ביטוי בהתפתחות המדע על נגזרותיו השונים. המאבק אשר ניטש עד עצם היום הזה בדבר הניגוד או ההשלמה, הזרות מול האחדות שבין המדע והדת, מחייב הארה, יש אומרים מחודשת, של המניעים של היצירה המדעית.

כיצד גדולי ישראל התייחסו לסוגיות אלה במיוחד כאשר מדובר בגדולי עולם שלא מן העם היהודי? תחילה נזכור את דברי חז"ל בתלמוד [ברכות, נ"ח.]: "ת"ר הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, חכמי אומות העולם, אומר ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם."

על הייחודיות של נפש האדם, המאפיין החשוב ביותר של נזר הבריאה הוא הנשמה הקשורה לאלוהים, עומד הרמב"ם כבר בפתיחת ספרו 'מורה נבוכים' [חלק א' פרק א']: "וכאשר ייוחד האדם בעניין שהוא זר בו מאד, מה שאין כן בדבר מן הנמצאות מתחת לגלגל הירח, והוא ההשגה השכלית אשר לא ישתמש בו חוש ולא מעשה גוף ולא יד ולא רגל, דמה אותה בהשגת הבורא אשר אינה בכלי, ואם אינו דמיון באמת, אבל לנראה מן הדעת תחילה. ונאמר באדם מפני זה העניין, ר"ל מפני השכל האלוהי הדבק בו, שהוא בצלם אלוהים ובדמותו, לא שהשם יתברך גוף שיהיה בעל תמונה."

הרב קוק כותב [אורות הקדש, א, ס"ד]: "התבונן בפלאי היצירה, בחיי האלוהות שלהם, לא בתור איזה תכנית כהה, שמרחקים מציגים נגד עיניך, כי אם דע את המציאות שאתה חי בה. דע את עצמך, ואת עולמך, דע את הגיוני הלב שלך, ושל כל הוגה וחושב."

גדולי עולם בכל הדורות, חקרו והתעמקו בפלאי הבריאה. הם עסקו בפענוח המחשבה הפיזיקלית כחלק מן המדע. כך למשל הווית היצירה של אייזיק ניוטון, מהגדולים אם לא גדול המדענים בכל הדורות, המנון יומי שהאמין בו בכל לבבו: "אנו משתחווים לפניו כעבדים, כי אלוהים ללא השגחה עליונה, ללא ריבונות וללא תכליתיות, הוא אך ורק הגורל והטבע... דברים אלה היה עלי לומר על אלוהים שחקירת מעשיו היא תפקידה של תורת הטבע."

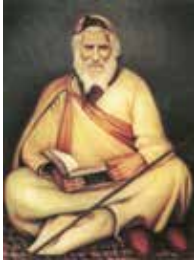
על מה נשענה יצירתם המדעית של ניוטון, לייבניץ, אוילר, קפלר, גליליי, פלנק ועוד רבים אחרים? במפגש הבא אי"ה.

שפצת ידיעותיהם של אנשי מדע ומתמטיקאים מן השורה הראשונה כמו חבריהם הפילוסופים, שפעם השתלבו באותה דמות, הנה מופת ליצירה אנושית. תולדות האידאות המדעיות שזורות בפרץ מחשבותיהם של גאוני עולם, ובהשפעות הגומלין שבין המחשבה הפילוסופית לבין המדע עצמו. התפתחות היצירה הפיזיקאלית והמתמטית עברה תהפוכות כמו גם פרצי יצירה וקיפאון מתמשכים. ולמי שהדברים אינם מוכרים לפחות בהיבט ההיסטורי, נדמה שמבול היצירה הטכנולוגית העכשווית הנשענת על תשתית מדעית מוצקה, הנה מובן מאליו והגיע אלינו לפני מאות ואלפי שנים.

יש מעט מן האמת במחשבה 'הילדותית' הזאת. הרי המחשבה שהעולם קדמון מלפני 'אינסוף' שנים אינה נחלתם של תימהוניים בלבד. פרישת ידיעותיהם של מדענים והוגי מחשבה מדינית או מדעית, לעיתים, כפי שאמרנו קודם, שזורה המחשבה הפילוסופית עם זו המדעית ואף עם ההגות המדינית באיש אחד, מעוררת השתאות. יש מן המדענים והפילוסופים אשר צלחו מסע אינסופי למענה של תיאוריה כזו או אחרת, חצו נהרות של ידע ישן וחדש ובנו מגדלים כתלפיות, עד אשר מאמציהם הסתכמו בנוסחה אחת או שתיים. ובפרספקטיבה של הזמן, בכוחם, מתברר, סובבו את הגלובוס על צירו.

מיהם אותם מדענים ומה סוד כוחם, ואולי נכון יותר לשאול, כיצד מעמדם של המדענים כמייצגים את המדע בכללותו הגיע למדרגה של כנסייה על כוהני הדת שלה? האם קיים סיכוי כלשהו שבן תמותה יערער על קביעתם של מדענים או

לשולחן שבת - פרשת ויגש



מתורתו של האביר יעקב -
רבנו יעקב אבוחצירא זיע"א

צער בני ישראל על הגלות

קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם, דהינו, פדנו וקנה אותנו בשביל שצצק בתורה שנקראת 'לחם' באדמתנו שהיא קדושה, ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעון הבורא יתברך, שנהיה עוסקים בתורה ומקריבים קרבנות באדמתנו. ותן זרע, דהינו שלח לנו מלך המשוח שהו זרע דוד המלך עליו השלום שנאמר בו (תהלים פט לו) 'זרעו לעולם יקיה', ובה ונחיה, נכנס בקדשה שהיא חיים, ולא נמות, ולא נשאר בסטרא אחרא הנקראת סטרא דמותא, והאדמה שהיא ארצנו הקדושה, לא תשם, לא תשאר שממה:

יהי רצון מלפניו שיראה בענינו ויחיש גאלתנו, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת ויגש)

למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם (בראשית מז יט). אפשר לרמז, דעדת בני ישראל נתארך עליהם על הגלות וקצו בחייהם, ומצטערים ומתאוננים על צערם שבין האמות, ומצטערים גם כן על צער ארצנו הקדושה ועל בית מקדשנו ותפארתנו עד מתי הם שוממים, ובטלה עבודה ובטלה תורה, ושואלים ומבקשים מאת הקדוש ברוך הוא שישוב ירחמנו, וישב העבודה למקומה והתורה על מכונה.

וזהו שאמר למה נמות לעיניך, ישראל אומרים להקדוש ברוך הוא בגלותם ובצערם, רבונו של עולם, למה נמות לעיניך בגלות, גם אנחנו גם אדמתנו שהיא ארץ הקדושה.

ענין הגוף והנשמה ביום הדין

אלה דשניהם לדבר עברה נתכוננו, וחיבים לענש בשניהם: הלימוד מיוסף הוא שטענת כזב א"א לטעון והנה איתא גם כן במדרש (תנחומא ויגש פ"ט) 'ינהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו' (לעיל לח א) שהורידוהו מגדלתו, אמרו לו אתה היית מלך עלינו ואמרת לנו למכרו, אלו אמרת לנו להחזירו היינו שומעים לה. והנה השתא כשהיו עומדים לפני יוסף והוכיחם על שמכרוהו, היה לשאר האחים לתלות הדבר ביהודה ולפטור את עצמם, ולומר שהוא היה מלך שאמר למכרו ולפיכך עשו הם כאחד צונאתו, ואלו אמר להם להחזירו היו מחזירין אותו, ואפלו הכי נבהלו ולא יכלו לענות אותו דבר, והטעם דתשובה זו לא חזיא ולא מידי לתלות הדבר ביהודה, דכלם היו שונאים את יוסף ומבקשים רצתו, ובלב שלם הספימו במכירתו:

והנה יצר הרע מוליך את האדם בדרך לא טוב, ואומר לאדם חטא וכשתמות הרי הנשמה תפרד מן הגוף, והגוף יתלה בנשמה החטא, והנשמה תתלה בגוף כנזכר, וממילא תפטרו שניהם, והנה באמת אין טענותם מועילות כמו שכתבו רבותינו זכרונם לברכה:

ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (בראשית מה ג). גמרא דחגיגה דף ד' וזה לשונה, רבי אלעזר כי מטי להאי קרא בכי, 'ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו', ומה תוכחה של בשר ודם כן, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה:

יש לזקוק מאי קסבר דקא מדמי תוכחה של הקדוש ברוך הוא לשל בשר ודם, דבשלמא גבי יוסף, לא היה להם מה להשיב לו, אבל גבי הקדוש ברוך הוא אפלו אם אין אדם יכול להשיב, הקדוש ברוך הוא יודע אם יש ביד אדם במה להפטור, יפטור אותו אפלו בלא תשובתו, ואם אין בידו במה להפטור, אפלו בלא תוכחה ופחד נמי, ולמה תלה הדבר בתוכחה:

טענת הנשמה והגוף ביום הדין

ויש לישיב, דהנה איתא (סנהדרין צא). דהגוף והנשמה ביום הדין רוצים לפטור עצמם בטענה כוזבת, דהגוף אומר אנכי לא מריתי, דהא משעה שיצאה הנשמה ממני הריני כעץ יבש, והנשמה אומרת אני לא חטאתי, דהא משעה שיצאתי מן הגוף הריני כעוף פורח באויר, הגוף הוא החוטא. והנה טענותם בשניהם הכל לא יועילו ולא יצילו, דמי לא ידע בכל

ביהודה, ומפני הבהלה לא יכלו, ומכל מקום התשובה הזאת לא תועיל, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה דאין הגוף והנשמה יכולים לתלות זה בזה וזה בזה, ואין להם פה להשיב זאת דאפלו אם יטענו כף לא יועילו, אבל אם יש בידם תשובה נצחת בר מן דין, אפלו לא ישיבו אותה הקדוש ברוך הוא יודע מה ביד האדם, ועל מעשיו ידין אותו. ודו"ק:

והשתא רבי אלעזר הוה בכי על יום הדין, וחדש לנו מהא דיוסף דהא דאמר יצר הרע לגוף ונשמה להפטר, כשישיב כל אחד מהם להקדוש ברוך הוא אני לא חטאתי ויתלה בחברו אף על פי שזאת לא תצילם, מכל מקום אמר לנו רבי אלעזר דאף תשובה זאת לא יוכל להשיב אותה כלל ועקר, דהא דכותה גבי בשר ודם ולא יכלו להשיב, דהוה להו לשבטים לתלות

היודי הוא הפיוס לפני הקב"ה

בעל תשובה מתחרט לפני הקדוש ברוך הוא ומתנודה ואומר **בי אדני עונות כף וכה, דהינו אשמונו, בגדנו וכו'. ידבר נא עבדך דבר באדני אדני, דהינו, התשובה שלי היא ידבר נא עבדך דבר, הוא היודי והחרט, ככתוב על ידי גביאך קחו עמכם דברים ושובו אל ה':**

הקב"ה חי לעולם ואינו צריך להתנקם מיד

ואל יחר אפך בעבדך פי כמוך כפרעה. הכונה היא, דשם הוי"ה הוא רחמים ושם אלהים הוא דין, וכשהקדוש ברוך הוא עושה דין או חרון אף, הוא בשם אלהים. והנה כמוך גימטריא אלהים. והנה הקדוש ברוך הוא חי וקיים לעד, ואין מדתו כמדת בשר ודם, שאם איש רוצה לעשות נקמה במי שעשה לו רעה, מתחרה לנקם תכף ומיד, שמה ימות הנזקם או הנזקם ולא תצא מחשבתי לפעל, אבל הקדוש ברוך הוא חי וקיים לעד, והנקמה בידו לעולם אם לא ישוב האדם (ספרי האזינו של), לפיכך לא שיך בו שיתחרה לנקם מיד. וזהו **ואל יחר אפך בעבדך לנקם מיד, פי כמוך, שהוא שם אלהים המתחרה לנקם מיד.** וכיון שאתה חי וקיים כפרוע דמי, וזהו **כפרעה, מלשון פרעון:**

(פיתוחי חותם פרשת ויגש)

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באדני אדני וגו' (בראשית מד יח).

אפשר לרמז על בעל התשובה דצריך ודוי וחרטה ועזיבת החטא, כמו שנאמר (משלי כח ג) 'ומודה ועזב ירחם' (רמב"ם תשובה פ"ב ה"ב-ג). וכשמתודה מלב ומנפש, עקימת שפתיו הוי מעשה, ויחשב לו כקרוב, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו', וזהו החסד הגדול שעושה עמנו הקדוש ברוך הוא, דבדברים מתרצה לנו, כמו שנאמר (שם) 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.' וזהו הרמז **ויגש אליו יהודה,** הנה רבותינו זכרונם לברכה דרשו (בר צג ו) דהגשה משמשת לשלשה דברים, למלחמה ולפיוס ולתפלה, וזהו **ויגש אליו יהודה,** יהודה הוא מי שהודה על עונו ורוצה לחזר בתשובה, ונגש להקדוש ברוך הוא בשלשה דברים, במלחמה ובפיוס ובתפלה. המלחמה הוא שצריך לאזר מתניו מכאן ולהבא עם יצר הרע, הפיוס הוא היודי שמתודה לפני הקדוש ברוך הוא ומבקש ממנו למחול לו על מה שעבר עליו (ויק"ר ג ג), התפלה, שמתפלל להקדוש ברוך הוא שיהיה בעזרו. וזהו **ויגש אליו יהודה,** זה שהודה על עונו נגש להקדוש ברוך הוא בשלשה דברים אלה. ומפרש קרא היודי, ויאמר בי אדני, דהינו,

היודי נצרך לבעל תשובה

עליהם, ובה פשוט אצלי שתענני, לכן אמר **ותענני לשון עבר, דהינו שעניתי כפר, ולא אמר 'תענני', לפי שאמר כיון שעשיתי ודוי וחרטה כראוי פשוט אצלי שכבר עניתי. אבל מבקש ושואל ממה למדני חקיה, והכונה לפי שהתשובה היא מדרגות ומעלות, וזו למעלה מזו וזו למעלה מזו, והמעלה שבהם הוא שיהיה בעל התשובה חכם בסודות התורה, וידע העולמות שפגם בהם והשמות שפגם בהם, ויעשה תקון המועיל לתקן כל דבר בשרשו ומקורו לבלתי ישאר שום פגם חס ושלוס, וזהו שמבקש ושואל למדני חקיה, דהינו למדני לעשות לכל דבר ודבר חק הראוי לו:**

(מחשוף הלבן פרשת צו)

דרכי ספרתי ותענני למדני חקיה (תהלים קיט כו).

כא לרמז על היודי שהוא דבר גדול והוא צריך הרבה לבעל תשובה, כמו שנאמר (משלי כח ג) 'ומודה ועזב ירחם'. וכמו שמצינו בקרבן דצריך להתנדות עליו, כמו שנאמר (במדבר ה ז) 'והתודו את חטאתם אשר עשו', וכתוב (לעיל ה ה) 'והתודה אשר חטא עליה', כן צריך בעל תשובה להתנדות ולהתחרט (רמב"ם תשובה פ"ב ה"ב), והמתודה ומתחרט בודאי שאינו חוזר ריקם, כמו שנאמר 'ומודה ועזב ירחם', דהינו בודאי הוא שירחם. וזה שאמר **דרכי ספרתי,** דהינו היודי שאני מתודה ומספר לפני כל דרכי המקלקלים ומתחרט

(נלקט ונערך ע"י ישיבת "אביר-יעקב", מכון "אור-לישרים" נהריה)

לשולחן שבת - פרשת ויגש



גליון שבועי במשנת
מרן האור החיים הק' זיע"א

שיחה ישירה - בלי מתווך

ומקשים העולם על דבריו (ראה ליקוטי חיים, ברכ"ש ועוד) והא מצינו (לעיל מב, כא-כג) דבשעה שהיו האחים מתוודים את חטאתם לפני יוסף, ולא נשמרו ממנו שלא היו יודעים אם שומע יוסף לשונם, כי תמיד היה המליץ ביניהם, וא"כ האידך נוכל לומר שהיה חפץ יהודה לדבר עם המלך לבדו, שלא ישמע שום אדם - אפילו המליץ, כפשטות הכתוב "ידבר נא באזני אדוני" הרי לא הבין כלל לשון הקודש לשיטתם.

קושיא אלימתא זו, דשו בה רבים, במסגרת קצרה זו ננסה לתמצת ג' עיקרי תירוצים שנאמרו בזה, ולהביאם בפני המעיין בצורה ברורה ומסודרת כשולחן ערוך.

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד, יח). וברש"י יכנסו דברי באזניך.

באור החיים הק' ביאר דדברי רש"י איירי בדרך הדרש, אולם פשוטו של מקרא אומר, דדרך הוא, אם בא איש לדבר עם המלך, לא יעמוד אצל המלך והשרים, כי אם חוץ לעיגול יעמוד, ושם ידבר עמו, וכמו כן היה יהודה מדבר עמו עד עכשיו, ואח"כ נכנס לפנים מן מחיצה ועמד בין המלך להשרים בכדי שלא ישמעו דבריו אלא המלך לבדו יעו"ש.

תירוץ א' - דיבר עמו מצרית

אליך בסגנון שאינו מכובד וראוי לדבר בפני מלך, "כי כמוך כפרעה" אני מחשיב אותך כפרעה רק הכרח מאלצני לדבר בלי מליץ, ולהזכיר שוב את כל ההשתלשלות העניינים, אע"פ שאיננו מחדש דבר, כי שמא המליץ שינה.

באופן אחר, מבאר הגאון רבי מנשה קליין גאב"ד אונגוואר זצ"ל בספרו שנו חכמים, עפ"י יסוד ביהדות שיהודי צריך לדבר אך ורק בשפת אבותיו, וכמאמרם ז"ל שבזכות ג' דברים נגאלו אבותינו ואחד מהם שלא שינו את לשונם.

וא"כ אע"פ שיהודה ודאי ידע לדבר בלשון מצרי, שהרי הוא היה ראש סנהדרין שדנו את יוסף דיני נפשות כשמכרוהו, ואמר מה בצע כי נהרוג את אחינו, וקי"ל (מכות ו:): שבי"ד שדן דיני נפשות צריך לדעת שבעים לשון, ועכ"פ ראש הבי"ד צריך לדעת.

אלא שעד עכשיו לא רצה להשתמש בלשון עכו"ם רק בלשון הקודש, וכשלא היה לו ברירה ורצה לדבר באזני ממש, ההכרח לא יגונה - התחיל לדבר אליו בלשון מצרי ודו"ק.

יש שרצו לתרץ שעד עכשיו דיבר עמו יהודה בלשון הקודש ולכך הוצרך למליץ, ועכשיו כשניגש אליו התחיל לדבר עמו בשפתו - בלשון מצרי.

אך הקושיא נשאלת מאליה, מדוע עד עכשיו לא דיבר עמו בלשון מצרי, ומדוע הוצרכו לדבר דרך מליץ ומתרגם, ולא בצורה ישירה אל המלך.

הסבר מעניין, מבאר הגאון רבי ברוך שמעון שנייאורסון ר"י טשעביץ זצ"ל, שלעולם היו יכולים השבטים לדבר קצת בלשון מצרי, ובפרט שהיו כבר בפעם השניה במצרים ודאי היתה תפיסתם מהירה להתרגל ללשונם ושפתם, אבל מפני כבוד המלכות שצריכים לדבר אליו בצחות הלשון כראוי למלכות השתמשו במליץ.

אבל בראותם איך הסתבכו הדברים חשבו אולי זה באשמת המליץ, שמשנה מדבריהם ומטעים דבריהם בלשון שמשמע לתרי אפי, לכך ביקש יהודה "ידבר נא עבדיך דבר באזני אדוני" בלי מליץ, "ואל יחר אפך בעבדיך" שאני בא לדבר

תירוץ ב' - מלך יודע ע' לשון

מיד "ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני" עכשיו ידבר עבדך "באזני אדוני" ולא באזני המליץ, וידעתי שאל יחר אפך שמענה רך משיב חימה, והטעם שאני מבקש עכשיו ולא מקודם מפני "כי כמוך כפרעה" שעכשיו אמרת שאתה כמו פרעה - שהוא מלך ויודע שבעים לשון (כן תירץ באמרי בנימין).

בתחילה היה יהודה סובר שיוסף אינו ממש כפרעה ואין צריך לדעת ע' לשונות, ולכך דיבר עמו על ידי מליץ, אבל עכשיו ששמע שאמר יוסף (לעיל מד, יז) "חלילה לי וכו' יהיה לי עבד" - שמורה שהוא מלך, שבודאי באיזה לשון שידבר עמו - ביין, שהרי צריך לידע כל ע' לשון.

תירוץ ג' - שפת הלב

אחד ממלוויו של הח"ח, אשר היה אמור לשמש כמתורגמן, צמד לתרגם את הדברים לפני ראש הממשלה, אך הראש ממשלה סירב ונימוקו בפיו:

"אין צורך, גם אם לא הבנתי מילה - השתכנעתי, שכן היו אלו דברים היוצאים מן הלב"...

שפת הלב היא שפה המובנת לכל, שפה שאינה צריכה למליץ ולמתורגמן, בשפה זו חשב יהודה לשכנע את יוסף...

וע"ד הדרוש תירץ הגרייז הלוי מבריסק עפ"י מעשה שאירע עם מרן החפץ חיים אשר התייצב לפני ראש ממשלת פולין, ובפיו בקשה נרגשת, בקשה שיצאה מלב חם וטהור, לביטול גזירות משרד החינוך הפולני, אשר ערערו את עשיותיהם של היכלי התורה בפולין.

עמד החפץ חיים והרצה את דבריו באידיש יהודית, וראש הממשלה הגוי עומד ומאזין. באמצע דבריו פרץ הח"ח בבכי.

מצבת ציון קדשו

ט"ו תמוז תש"ב: ארץ ישראל ניצלה

החיים הקדוש, נערכה תפילת רבים על ציונו שבמורד הר הזיתים כדי לשפוך צקון לחש לפני שוכן מרומים להצלת העם היושב בציון. בראש המתפללים עמדו הרה"ק מהוסיאטין זי"ע ואתו הרה"ק רבי שלמיקה מזוועהיל זי"ע ועוד רבנים וצדיקים מפורסמים. המוני בני ירושלים שפכו תפילות רותחות על ציונו של הצדיק הקדוש. הרבי מהוסיאטין עמד אחוז שרעפים כשרבי שלמה שרייבר מעוררו כפעם בפעם וצועק: "רבי, הרשע עומד 'מאחורי הדלת' והוא אומר...". משנסתיימה התפילה אמר הרבי מזוועהיל: "ובהר ציון תהיה פליטה, לא תהיה לו שליטה על ארצנו הקדושה". והרבי מהוסיאטין פתח את עיניו ואמר: "הוא לא יבוא!". לשאלת רבי שלמה שרייבר מנין לו לרבי, נענה ואמר: "כאשר עמדתי בעינים סגורות ראיתי פתאום על הציון את שם הוי"ה הכתוב כסדרו ומאיר באור גדול! מזה יודע אני כי הוא לא יכנס ארצה ועוד ינחל מפלה מוחצת".

אחר כך שלח הרבי מהוסיאטין מניין אנשים שיצאו להתפלל על ציון רבינו עם ספר תורה בידם ואף ניגש עמם לארון הקודש והראה להם איזה ספר תורה יקחו, והוא הוסיף ואמר להם כי "יבקשו מהאור החיים הקדוש בשמו שיהיה עמו בדעה אחת!" [נר ישראל ח"ג, עמ' 60-61].

בינתיים, עדיין לא חלפה הסכנה. כוחות שני הצדדים עמדו בסמוך לאל-עלמיין וניהלו ביניהם קרבות התשה. במהלך חודש תמוז נערכה שורה של קרבות מבלבלים הידועה בשם "קרב אל-עלמיין הראשון", בין הצבאות היריבים, כשכל צד מנסה לפרוץ ללא הצלחה אל מערך היריב ולהשיג הכרעה צבאית. רק אחרי שורה ארוכה של התקפות שבמהלכן ספגו כולם אבידות כבדות, שככה הלחימה באופן זמני. שני הצדדים המותשים נזקקו לזמן של התארגנות מחדש. בכ"ד במרחשוון תש"ג, אחרי לחימה ממושכת, ואחרי למעלה משבוע שארך הקרב האחרון, הנורא והמכריע, ניצחו כוחות הברית בפיקודו של ברנרד לו מונטגומרי הבריטי את כוחות מדינות הציר בפיקודו של הגנרל הנאצי, רומל, והבריחו אותם עד תוניסיה. היישוב בארץ ישראל ניצל!

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה והשואה האיומה. גייסות מדינות הציר שבראשם עמדה גרמניה הנאצית ימ"ש, התקדמו בכל החזיתות. וכמו גמרו אומר לכבוש את העולם כולו, הגיעו בסערה לאפריקה והחלו כובשים בה שטחים נרחבים בזה אחר זה. בצפון אפריקה היה הגנרל הגרמני רומל הולך וכובש. הנאצים עמדו לא הרחק משערי ארץ ישראל. היטלר לא פסק מלהתרברב כי הנה, הנה קרב היום בו יכבוש את ארץ הקודש ויעשה שמות ביהודיה, היל"ת.

למעשה, הרי שכבר באלול ת"ש, התקדמו כוחות איטליה, מלוב שהיתה בשליטה איטלקית, למצרים שהיתה בשליטה בריטית. הכוחות הבריטיים הצליחו להדוף את האיטלקים ולקחו בשבי למעלה ממאה אלף שבויים איטלקים. אבל באדר תש"א נחתו בצפון אפריקה שתי דיוויזיות גרמניות ["קורפוס אפריקה"] בפיקודו של המצביא הגרמני גנרל-פלדמרשל ארווין רומל והצליחו להדוף את בעלות הברית לגבול לוב - מצרים, פרט לנמל טוברוק שבלוב שם נותרה מובלעת של בעלות הברית. הגנרל הבריטי ניסה לתקוף את הגרמנים בחשוון תש"ב. עד טבת של אתה שנה הוא הצליח להתקדם עד בנגזי שבלוב ושחרר את המצור על טוברוק. אבל אחר כך שוב התהפך הגלגל והוא נאלץ לסגת. בסיון תש"ב כבשו מדינות הציר את טוברוק, והתקדמו עד לאזור אל עלמיין מזרחה לגבול המצרי - לובי, רומל זכה לכינוי "שועל המדבר" בשל הצלחותיו בקרבות.

מרוצת התקדמותם של הצוררים לא נבלמה לרגע והם כבר עמדו בשערי ארץ ישראל, נכונים ומזומנים לבלוע אותה ולספח אותה אל תחום ממשלתם, וגם לעשות ביהודיה כלה כאשר עשו בכל מקום אשר ידם מגעת. אימה חשכה גדולה נפלה על יהודי ארץ ישראל. הקץ האיום והנורא נראה קרוב ומוחשי בעליל. או אז החלו "מאתים ימי החרדה" של היישוב היהודי בארץ ישראל.

בט"ו בתמוז של אותה שנה, יומא דהילולא של רבינו ה"אור

אורו לילדים

אביטל לוי



שלום לכם חברים,

השבוע יחול עשרה בטבת. היום בו החל המצור על ירושלים. הרב קוק, שהיה גם כהן, חש חבור גדול לבית המקדש וצער גדול על חרבנו, ולא רק בצומות שקבעו רבותינו על חרבן הבית. אך שנה אחת, כאשר היה הרב קוק רב העיר יפו, הגיע אליו הרב חרל"פ שהיה תלמידו. היה זה בערב תשעה באב בזמן שכלם אוכלים סעודה מפסקת לפני הצום. התלמיד רצה להכנס לבית רבו כדי להצטרף אליו לסעודה אך הדלת הייתה נעולה. כאשר הביט בחלון, למרבה הפלא, ראה את הרב קוק צועד הלך ושוב מחוץ לביתו כשפניו מאירות. כששאל הרב חרל"פ את רבו מדוע הוא איננו אוכל סעודה מפסקת ומתכוון לצום ענה לו הרב קוק שהוא הרגיש מלא כלו באהבת ה' ולא יכול היה לומר קינות ולהתאבל על חרבן הבית.

שנזכה ללכת לאורו.

עֲפָרָס, אורי ומורי.

מה הקשר?

פיצד קשור כל אחד מהאיורים הבאים לפרשת השבוע?



את הפתרונות לחידות שלחו אלינו לכתבת המייל של המדור: leoroletzeirim@gmail.com

אורי ומורי במסע אל העבר

מורי פהקה פהוק גדול. ספר הפלאים העיר אותם בשעת לילה מאחרת. "נראה לי שהשעה היא שלוש או ארבע לפנות בקר..". היא אמרה. אורי ומורי מצאו את עצמם שוב בסמוך לבית המדרש הקטן. הקר היה עז והם הצטנפו במעילי הפרוה שלהם.

כיון שכבר הכירו את המקום, הבינו שהרב קוק, הנער, בודאי נמצא כאן בפנים. "את חושבת שהוא לומד כאן באמצע הלילה?" שאל אורי. למורי כמוכן לא הייתה תשובה. השעה המאחרת כל כך לא הייתה שעה שרגילים ללמד בה, אך אין לדעת.

אורי ומורי עמדו על אבן גדולה שמצאו בסמוך לחלון בית המדרש והסתכלו בדממה.

מבעד לחלון הם הבחינו בנער צעיר, העומד ומתנדנד. פיו ממלמל והוא רכון על ספר גדול. היה זה, כמוכן, אברהם יצחק, הנער הצעיר.

הוא היה לבדו בבית המדרש. אש התנור המסק חממה את גופו, ואהבת התורה - חממה את לבו.

המשך יבוא...

בשמח לשמוע מכם: leoroletzeirim@gmail.com

שיחה בשנים



מורי: כשאני מצירת אני אוהבת להשתמש בעפרון. כך היד שלי נעה במהירות על הדף, והציור יוצא יפה יותר.



אורי: את מזכירה לי ספור שמספרים על הרב קוק. כשהיה כותב את ספריו הוא היה משתמש בעפרון. היה לו חשוב שהכתיבה תהיה חלקה וזרמת כדי שיוכל לבטא את מחשבותיו בצורה חלקה וטובה.

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

אביטל לוי

על התפילה א

כמה מילים על תפילה



אנחנו רגילים לקשר את המושג תפילה לסיודור ולמחוייבות של מניינים וזמנים. חז"ל תיקנו את התפילות מאחר שפסקה עבודת הקורבנות, והתפילות - באו להוות תחליף. בשבועות הקרובים ננסה לראות קצת יותר לעומק מהי בעצם תפילה. מושג רחב הרבה יותר מסיודור, בית כנסת וחזן.

"התפילה המתמדת של הנשמה מתאמצת היא תמיד לצאת מן העולם אל הגלוי, להתפשט על כל פחות החיים של כל הרוח והנפש..." (עולת ראי"ה, ח"א, י"א)

הרב קוק מדבר על תפילה מתמדת של הנשמה. התפילה, אם כן, איננה משהו שמתחיל ברגע שאנחנו פותחים את הסיודור ומסתיים כשאנחנו סוגרים אותו.

היא קיימת תמיד. היכן? בעומק הנשמה שלנו. התפילה היא החיבור שבין הנשמה שלנו ובין הקב"ה. חיבור שלא מפסיק. הוא רק מחפש דרכים להופיע בעולם. באמירת מילות התפילה מתבטא הקשר העמוק שבין הנשמה שלנו ובורא עולם. חיבור שהוא תמידי. אך אם אנחנו זוכים להתפלל בכוונה, ולהתעמק במילות התפילה, החיבור הזה נעשה עבורנו מורגש יותר ומשמעותי יותר. לא כי אחרת אין חיבור. פשוט כי לא תמיד אנחנו מרגישים אותו.

"אין התפילה באה לתקונה פי אם מתוך המחשבה שבאמת הנשמה היא תמיד מתפללת. הלא היא עפה ומתרפקת על הודה בלא שום הפסק כלל אלא שבשעת התפילה המעשית הרי התפילה הנשמתית התדירית היא מתגלה בפעל..." (שם)

במילותיו הצוריות, מתאר לנו הרב את הנשמה המתרפקת על דודה. הנשמה שכמהה תמיד להיות מחוברת לעצמה, לה! ההתרפקות הזאת קיימת תמיד וכאשר אנחנו זוכרים זאת אנחנו יכולים להתחבר לאותן מילים שאנחנו אומרים בכל יום, ממקום פנימי הרבה יותר.

האם המילים הללו הן רק המילים הכתובות בסיודור? לא. כל אותן מילים שיוצאות מעמקי ליבנו ופונות אל ה' הן מילים של חיבור. בכך שבחרנו לפנות אליו, לבקש על מישהו או על משהו, אנחנו מבטאים את העובדה שאנחנו מחוברים. שברור לנו שהוא המקור לכל מה שקורה איתנו והוא זה שיכול לשנות את התמונה.

מה קורה כשאנחנו לא מחוברים למילים? גם אותן מילים הנאמרות ללא כוונה מסוימת אינן הולכות לאיבוד, על כך נדבר אי"ה בהמשך. אך למתיקות המילים שזכינו לומר בכוונה ולחיבור העמוק שהן יוצרות- אין תחליף.

הערות, הארות ושאלות יתקבלו בברכה במערכת המדור:
leoroletzirim@gmail.com

שו"ת "באורות" ?!

ש. כל הרעיון של "ביטחון" הוא שמאמינים שהי יעזור ולכן לא צריך להשתדל, אז יוצא שכל מי שעובד לפרנסתו הוא "לא בסדר"?

ת. מליצה משהו מספרת על אדם שחיפש חניה והתפלל לד' מקירות ליבו למוצאה. תוך כדי תפילתו מתפנית חניה מעולה, הוא מסיים ואומר לד': "תודה! אבל הסתדרתי...". יש שני סוגי ביטחון שבהם שאלתך תלויה: יש לבטוח **שד' יעשה נס**, ויש לבטוח שד' יצליח **את מה שאני עושה**. מה יותר גדול? הרב קוק ב"עין איה" מסביר שהדרגה הבסיסית היא לבטוח שד' יכול להציל ולעשות נס בניגוד לטבע. וכך היה "בילדות" של עם ישראל במצרים. אבל בהמשך ההיסטוריה של האומה, למשל בכיבוש העי על ידי מארב ובניסי חנוכה ופורים - היה ביטחון גבוה יותר, שהוכיח שלא רק בנס חד פעמי ד' עוזר ומצליח אותנו, אלא הוא מכוון את הטבע לטובה באופן **תמידי** ועוזר דרך המעשים שלנו.

לגבי שאלתך, כאשר ההשתדלות שלנו לא מגיעה ממקום בנפש של "תודה אבל הסתדרתי", אז - היא כשרה לגמרי ואדרבה יש מצוה לבטוח שד' יברך אותה. הרי יותר קל לא לעשות, ולהגיד "ד' יעשה", מאשר לפעול בעצמנו ולבטוח שד' יצטרף אלינו.

בדור מלא ציניות כשל היום, מצוי שבקלות מוטל הספק: "האם נצליח?", הדבר נכון שבעתיים כלפי עולמנו הרוחני: האם ללכת לישיבה? האם נצליח להתגבר ולהשתנות ממה שכבר השתכנענו שהוא חלק מאיתנו? משום שאנשים חושבים שביטחון זה רק למי שהוא צדיק, מי שמגיע לו. אך לפי הרב קוק הביטחון הוא **שהחסר יאמין בעצמו**. "ואפילו רשע ובוטח - חסד יסובבנו" (ילק"ש תהלים, תשיט).

"הבטחון התמידי הוא להיות בוטח בד' שיעזרהו בהשתדלותו" (עין איה ברכות א, קמג)
"הבטחון מוסיף הוא חיים ואמין... כל מה שהוא מלכש במעשים רבים..." (קובץ ו, קנז).

פינת השו"ת מחכה לשאלות שלכם! במייל או בקבוצת הווצאפ. עומר דוידוביץ. שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצת הווצאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877



שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצת הווצאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877
רוצים לקבל את המדור אליכם לווצאפ? רוצים לשלוח שאלות למדור השו"ת? קבוצת ווצאפ שקטה לקבלת העלון ושתי קבוצות פתוחות לדיונים. סרקו ובחרו את הקבוצה הרצויה... מחכים לכם!

החל מ- **7,990** ₪ למ"ר
65,000 ₪
 הון ראשוני

החלה
 הבנייה

מהיום, גם אתם יכולים להתקדם למשרד משלכם



פרויקט העסקים PERI BUSINESS בפארק המדע רחובות, מציע מגוון של משרדים בגדלים שונים, החל מ-14 מ"ר, בעיצובים שונים ובהתאמה אישית, חדרי ישיבות בכל קומה ומיקום מושלם בצמוד לתחנת הרכבת ולצירי התנועה המרכזיים.

שרי נדל"ן
 מקבוצת אלדד פרי

***5066**

ההדמיה להמחשה בלבד

PERI BUSINESS
PLACE
 השקעה חכמה

יוצא לאור ע"י:

רח' הרב צבי יהודה 12 ירושלים | טלפון: 02-6524793
 דוא"ל: Mercazarav@gmail.com



אורות אברהם
 מוסיפים אור



כתובת: רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש נס ציונה | **טלפון:** 054-6989797 | **דוא"ל:** orotavraham@eldadperi.co.il | **אתר:** www.orotavraham.com
עריכה: תודעה יהודית - הרב שי הירש | **עימוד ועיצוב:** אליגטור עיצובים | **מדור הילדים ואור צעיר - כתיבה ועריכה:** אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ',
איור: רננה אנסבכר | **ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל')**

הגיליון מוקדש לע"נ ר' אברהם בן פריחה ז"ל • מרים בת זוהרא • רבי שלום בן יקות • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל
 • ר' אברהם בן לאה ז"ל • יואל בן מינדלה ז"ל • סופיה בת בלה